

Jedno od pet

U okviru Programa Vijeća Europe „Izgradnja Europe za djecu i s djecom“, koji uključuje borbu protiv seksualnog nasilja nad djecom specifičnim pravnim instrumentima i sveobuhvatnim aktivnostima za podizanje razine svijesti, 29. i 30. studenoga 2010. godine u Rimu je pokrenuta Kampanja Vijeća Europe za zaustavljanje seksualnog nasilja nad djecom.

Svrha Kampanje je unaprjeđenje sustava zaštite djece od seksualnog nasilja.

Dva temeljna strateška cilja Kampanje su:

- promicanje potpisivanja, ratifikacije i provedbe Konvencije Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja; i
- pružanje znanja i praktičnih rješenja za sprječavanje i prijavljivanje seksualnog nasilja nad djecom i to djeci, njihovim obiteljima/skrbnicima i društvu, a time i podizanje razine svijesti o stvarnim razmjerima seksualnog nasilja nad djecom.

Znanstvena istraživanja govore kako je oko 20% djece u Europi žrtva nekog oblika seksualnog nasilja, a od toga je u 70 - 85% slučajeva počinitelj poznat žrtvi. Podatci kojima raspolaze Vijeće Europe pokazuju kako se većina slučajeva seksualnog zlostavljanja djece događa u krugu obitelji te od strane osoba koje su bliske djetetu ili njegovom društvenom okruženju. Seksualno zlostavljanje djece pojavljuje se u mnogim oblicima među kojima su incest, pornografija, prostitucija, trgovanje ljudima, vrbovanje djece na gledanje i sudjelovanje u seksualnim aktivnostima i seksualno napastovanje od strane vršnjaka. Djeca žrtve seksualnog nasilja trpe mnogo više od same nedopustive povrede njihova tjelesnog integriteta: ono utječe na njihovo mentalno zdravlje te uništava povjerenje prema odraslima.

Žrtve se često povlače u sebe jer osjećaju sram, krivnju i strah. Neka djeca žrtve su toliko malena da ne shvaćaju što im se događa, a djeca često ne znaju kako i gdje zatražiti pomoć.

Posljedice seksualnog nasilja nad djetetom mogu ostati prisutne u njegovom životu i do odrasle dobi – životu o kojem svjedoče kao proživljenom u skrivenoj tuzi i boli.

Zašto poučavati djecu o prevenciji seksualnog zlostavljanja?

Učenje o prevenciji seksualnog zlostavljanja je potrebno, ali to nije dovoljno kako bi se osigurala sigurnost djece. Prevencija ove vrste zlostavljanja i poučavanje o njoj su odgovornost odraslih.

Specifična priroda djece čini ih osobito ranjivima na sve vrste zlostavljanja zbog njihove privremene bespomoćnosti i ovisnosti o odraslima, nedostatka znanja o mogućim opasnostima i samozaštitni te izoliranosti od izvora pomoći.

Istraživači ističu da statistika o seksualnom zlostavljanju otkrivaju samo vrh ledenog brijege. Osjećaji krivnje, bespomoćnosti i srama, u kombinaciji sa strahom od reakcija najbližih i prijetnji počinitelja, najčešći su razlozi zašto djeca, a nerijetko i odrasli koji su im važni a koji su svjesni zlostavljanja, ne prijavljuju zlostavljanje i ne traže pomoći. Ako se zlostavljanje prijavljuje, to je često mjesecima ili godinama kasnije, pogotovo ako je zlostavljač osoba bliska djetetu.

U najmanje 80% slučajeva seksualni počinitelji su djeci poznate osobe. To mogu biti roditelji ili njihove zamjene, rođaci, obiteljski prijatelji ili osobe koje na bilo koji način brinu o djeci. Počinitelji ulažu iznimani trud i vrijeme kako bi im se približili, često birajući poslove koji im pružaju zakonit, neograničen i nenadziran pristup. Pažljivo biraju djecu koja se čine poslušna, povodljiva, emocionalno prikraćena, slabijeg samopouzdanja, bojažljiva, naivna u pogledu seksualnosti o kojoj imaju malo ili nimalo informacija, jer je manja vjerojatnost da će se usprotiviti ili oduprijeti viktimizaciji. Suprotno općoj zabludi, počinitelji ne izgledaju kao čudovišta: oni su naizgled normalni, ugodni i pristojni ljudi. Koriste taktiku obrađivanja ne samo djeteta, već često i njegovih roditelja, kako bi zadobili njihovo povjerenje, svidjeli se i bili prihvaćeni.

Dječju šutnu osiguravaju na različite načine: od podmićivanja, prijetnji, emocionalnih ucjena do fizičkog zlostavljanja. Većina počinitelja su heteroseksualni muškaraci. Neki imaju kriminalnu prošlost (oko 5%). Ljudi koji zlostavljaju djecu izvan vlastite obitelji najčešće zlostavljaju i djecu unutar obitelji. Istraživanja pokazuju da su žene počinitelji u 20% slučajeva seksualnog zlostavljanja dječaka i u 5% slučajeva zlostavljanja djevojčica. U oko 30% slučajeva seksualnog zlostavljanja, počinitelji su adolescenti do 17 godina starosti. Mnogi od njih su i sami žrtve seksualnog zlostavljanja (Sanderson, 2004.).

Kako bi poučavanje djece bilo efikasno, roditelji i učitelji trebali bi biti dobro informirani o kompleksnom utjecaju seksualnog zlostavljanja na djecu kao i o drugim važnim činjenicama. Za svaki savjet ili uputu djeca trebaju poštena objašnjenja, a njih nema bez poznavanja činjenica. Stoga je izuzetno važno da roditelji i učitelji razlikuju činjenice od zabluda.

Seksualni zlostavljači računaju na zablude pretvarajući ih u prednost koja im olakšava posao. Roditelji i učitelji također bi trebali znati da neke od naših čestih poruka djeci mogu zapravo doprinijeti njihovoj viktimizaciji (Moraš slušati odrasle! Ako ne budeš dobar, odvest će te policajac! Daj poljubac stričeku, nemoj biti nepristojna!). Finkelhor (2007: 643) piše: "Postoji široka suglasnost oko toga da teret sprječavanja viktimizacije ne smije ležati isključivo na djeci. Međutim, ako postoji išta potencijalno

učinkovito što djeca mogu učiniti, bilo bi za moralnu osudu ne dati im vještine za to."

Prepoznavanje, sprječavanje i zaustavljanje seksualnog zlostavljanja

Postoje mnoge poruke o sigurnosti koje mogu pomoći djeci da lakše prepoznaju, spriječe i zaustave zlostavljanje. Roditelji i učitelji trebaju ih prenijeti primjereno dječjim kognitivnim sposobnostima. Tako prenesene, neće preplašiti djecu već će povećati njihovu sposobnost identificiranja rizika, pomoći da steknu odgovarajuće strategije i potaci da nešto poduzmu.

- „Tvoje tijelo pripada tebi“. Poučiti djecu da njihovo tijelo pripada samo njima i da ga nitko nema pravo dirati bez dopuštenja. Otvorena, izravna i iskrena komunikaciju od najranije dobi o pitanjima seksualnosti, razgovor o „privatnim dijelovima tijela“ uz korištenje korektnih naziva za genitalije kao i za druge dijelove tijela, pomoći će djeci lakše razumijeti što je odraslima u kontaktu s njima dozvoljeno a što ne. To će im također olakšati prepoznavanje neugodnih ili zlostavljujućih situacija.
- Siguran i nesiguran dodir. Poučiti djecu razliku između sigurnog/ primjereng i nesigurnog/ neprimjereng dodirivanje. Reći djeci da nije u redu ako netko gleda ili dodiruje njihove privatne dijelove ili ih traži da gledaju ili dodiruju nečije privatne dijelove, te da su neprimjereni dodiri loši i protuzakoniti. Ako nisu sigurni je li nečije ponašanje prema njima prihvatljivo, neka pitaju za pomoć odraslu osobu od povjerenja.
- Ne! Otidi! Reci! Djecu treba poučiti i uvježbavati da na neprimjerene dodire odmah odlučno kažu „NE!“, odu iz opasne situacije i kažu odrasloj osobi kojoj vjeruju. Osobito je važno naglasiti da govore o tome sve dok ih neka odrasla osoba stvarno ne čuje, povjeruje im i poduzme nešto kako bi povratili svoju sigurnost.
- Dobra i loša tajna. Poučiti djecu razlici između loše i dobre tajne (iznenađenja). Tajnovitost je glavna taktika seksualnih zlostavljača. Postižu je na različite načine, od potkupljivanja do opakih prijetnji. Budući da djecu učimo kako ukazano povjerenje treba čuvati, da ne smiju tužakati niti iznositi „prljavo rublje“ pred drugima, često su zbunjena. Stoga ih treba naučiti razlikovati loše i dobre tajne (iznenađenja). Svaka tajna zbog koje se osjećaju tjeskobno, nelagodno, uplašeno ili tužno, loša je i ne smije se čuvati već je treba reći odrasloj osobi od povjerenja.
- Počinitelj je poznata osoba. Djeci, osobito mlađoj, teško je razumjeti da netko koga poznaju može zlostavljati. Roditelji moraju imati na umu proces obrađivanja koji zlostavljači obično koriste kako bi pridobili povjerenje djece ali i njih. Stoga trebaju uspostaviti pravilo u kući da djeca uvijek kažu ako im netko daje poklone, traži čuvanje tajne i želi nasamo s njima provoditi vrijeme.
- Počinitelj je nepoznata osoba. Premda je ovo mnogo rjeđa situacija, djecu treba upozoriti i na mogućnost napada i pokušaja otmice od strane nepoznate osobe. Moraju znati da takve osobe izgledaju i ponašaju se normalno, čak vrlo prijateljski i brižno, te da mogu biti i žene. Djecu treba poučiti sigurnosnim pravilima: nikad ne ulaziti u auto nekoga koga ne

poznaju, ne prihvatićati darove ili pozive za ulazak u nečiju kuću bez roditeljskog dopuštenja. Ako im netko daje takve ponude trebaju se što prije udaljiti i reći roditelju ili nekome odraslomu od povjerenja. Poznavanje vještina samoobrane i vrištanje, dokazana su i korisna sredstva koja mogu obeshrabriti mnoge ambivalentne napadače kao i one koji se boje da će biti uhvaćeni (Finkelhor, 2007). Djeci treba naglasiti da nisu svi neznanci, čak niti većina, opasne osobe. Moraju znati da im u slučaju opasnosti mogu pomoći i nepoznate osobe (policajac, prodavač u dućanu ili bilo koji roditelj s djecom). Dobro je uspostaviti obiteljski plan za slučaj da se dijete izgubi na javnom mjestu – odrediti mjesto gdje će se sastati i osobe koje mogu zamoliti za pomoć. Djeci osobito treba objasniti trikove koje otmičari često koriste, kao na primjer da kažu djetetu kako su mu roditelji imali saobraćajnu nesreću i da će ih on odvesti u bolnicu. Djeca bi trebala znati da najprije moraju provjeriti tu informaciju na sigurnom mjestu i kod osobe od povjerenja.

Traženje pomoći

Djecu treba poučiti kako tražiti pomoć od osoba kojima vjeruju i drugih izvora u lokalnoj zajednici. To će potaknuti razotkrivanje seksualnog zlostavljanja. Jedino razotkrivanje može poboljšati situaciju djeteta, jer će prekinuti ili skratiti trajanje zlostavljanja, mobilizirati pomoći i smanjiti izoliranost (Finkelhor, 2007: 643). Otvorena komunikacija s djecom gradi odnose koji se temelje na međusobnom povjerenju i povećavaju vjerojatnost razotkrivanja.

Odrasle osobe od povjerenja, a to može biti član obitelji, učitelj ili druga osoba, mogu se pobrinuti za pomoć, dati savjet i podršku u rješavanju problema i nalaženju olakšanja. Takve osobe jačaju povjerenje djece da se njihovi problemi mogu riješiti.

Zaključak

Osnaživanje djece kako da se zaštite i razotkriju zlostavljanje prioritetni su zadaci odgovornih odraslih, a ne postoje alternative za njih. Razumijevanje rizika s kojima se djeca suočavaju, osnaživanje roditelja i učitelja da ih prepoznaju, znanje o tome kako odgovoriti na njih, poboljšanje usluga u društvu i zajednici koje se mogu mobilizirati za pružanje specijalističke podrške i osiguranje kontinuiranog praćenja i budnosti bitni su svi za zaštitu djece od seksualnog zlostavljanja (Daphne Booklets, 2007).

Film „Kiko i ruka“

http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=LtbA0ohUAYM